

A MÉLYSÉGBŐL KIÁLTÓK

Temesvári Pelbárt Stelláriumából

Az eredeti bűn elrabolta az örök életet az embertől, szolgáltságba, nyomorúságba taszított, száműzetésbe vetett. Krisztus eljött, hogy legfőbb művét megvalósítsa, a megígért megváltást meg hozza, kibékítse Istennel az emberiséget. Hogy mekkora volt az a gyötrellem, amely az Ő eljöveteleig a megváltatlan emberiséget kínozta, mekkora a megváltásra várakozók sóvárgása: azt a mai ember alig érti-érzi át; legfeljebb hasonlót, de korántsem azonosat szenved bűnös állapotában.

E Krisztus eljöveteletét váró lelkek felgyülő reménykedését s csüggedt visszahullását, az isteni irgalom és igazság harcát az ember megmentéséért drámai erővel valóságos isteni színjátékban érzékelteti Temesvári Pelbárt, Stelláriumának itt következő részletében (1. könyv, 2. r., 2. sz., 1—3. fejezet), mely megjelenti, hogyan kérlelték a tornácba (limbus) zárt ószövetségi atyák Istent a Fia által történő szabadulásért.

(Temesvári Pelbárttól l. Vigilia, 1949. november.)

(Sz. P.)

* * *

A tornácba zárt szent atyákon, mint szolgálkon akart uralkodni a sátán Szent Péter szavai értelmében: Aki valakitől legyőzetik, annak szolgálja is (II, 2, 19). Nagyon jól tudta, amit a szent atyák reméltek is a szentírás jóvendölései alapján, hogy Krisztus, mint Isten testbeöltözötten jelenik meg és szenvedni fog az emberiség megváltásáért. De figyelmen kívül hagyva az isteni tervet, azt gondolta, hogy az Isten nem szenvedhet, és hogy az ember a saját erejéből nem képes az ördögi cselvetés folytán elkövetett gonoszságot jóvátenni és azért elégtételt adni; e miatt a gögtől duzzadó sátán kinevette a tornácban gyötrődő szent atyákat, s így szólt hozzájuk: Válasszatok ki magatok közül valakit, s az jöjjön le hozzám páros viadalra (Kir. I, 17, 8), jöjjön és szabadítson meg titeket. És gyalázkodva folytatta: Hiábavaló dolgot tesz az, aki az Istennek szolgál (Mal. 3, 14). És mi hasznotok van abból, hogy szolgáltok neki? — Erre a szentek fájdalmasan felajdultak: Apátlan árvákká lettünk, szolgák uralkodnak rajtunk, és nincs ki megváltson, eltűnt szívünk vidámsága, lehullott fejünk koronája: jaj nekünk, mert vétkeztünk! (Siralm. 5).

Ádám, az emberiség atyja e szavakkal vigasztalhatta őket: Vajjon örökre elvet az Isten? Vagy megvonja irgalmát örökre, nemzedékről nemzedékre? (76. Zs. 8—9). Ezért hát elmegyek az Úrhoz és megkérelem őt. Azok pedig mondták: Helyes a beszéd, amit szoltál (Kir. III, 2).

Megjelent tehát Ádám lélekben az Isten méltósága előtt, és leborulva így szólt: Gondosan formált és alkotott engem a kezéd köröskörül egészen. És ily hirtelen tönkretész engem? (Jób, 10, 8). S az Isten ezt felelte rá: Ó, Ádám, gonoszul azt hitted, hogy olyan vagyok, mint te, amikor megkívántad az én hasonlatosságomat; megfeddelek, s fellépek ellened (49. Zs. 21). Ekkor Ádám megrémülve így szólt magában: El-némultam, a boldogságról hallgattam; de fájdalmam megújult (38. Zs. 3). Majd önbizalmát visszanyerve s erőit összeszedve megszólalt: Nagy gonoszságom miatt szégyenlem arcomat az ég felé emelni (Ezdr. I, 9, 6), mégis könyörülj rajtam, Isten, nagy irgalmad szerint, töröld el gonosz-ságomat, nagy könyörületességed szerint. Uram, tebenned remélek, soha meg ne szégyenüljek, igazságodban szabadíts meg engem, hajtsd hozzám füledet, siess, szabadíts meg minden utódommal együtt (50. és 30. Zs.). Akkor melléje állt az isteni Igazság, s így szólt: Mit beszélsz te, Ádám, mondván az Úrnak: Igazságodban szabadíts meg engem? Nemde — a Zsoltáros tanúsága szerint az az isteni igazságosságának a határozata, hogy töröltessenek a bűnösök az élők könyvéből s ne írassanak az igazak közé (68, 29), és ismét: Térjenek az alvilágba a vétekesek, az Istenről megfélekedezett összes nemzetek (8, 18). Ézért te, szerencsétlen bűnös, akitől a bűn származott, méltán maradsz az alvilágban összes utódaiddal együtt.

Ádám riadtan menekül az Úr tekintete elől, és könnyezve mondja: Ezért sírok én, és hullat szemem könnyet, mert fiaim elvesztek. (Siral. I. 16). És: Jaj nekem, hogy számkivetésem oly hosszúra nyúlik... (119. Zs. 5). Amikor ezt hallották, mindnyájan keservesen zokogtak és a szülőlk így siránkoztak: Miként vetette le az Úr az égből a földre Izrael ékességét, és nem emlékezett meg lába zsámolyáról, megvetette oltárát az Úr, és átadott minket az ellenség kezébe (Siral. II).

Míntehogy a zokogás nem szűnt, megszólalt köztük Dávid: Meddig siránkoztok? Gyűjtsétek eléje szentjeit, kik szövetségre léptek vele áldozatokkal, hiszen jó az Úr és könyörületes minden teremtményéhez (49. és 144. Zs.).

Ezektől a szavaktól megbátorodva tanácskozára gyűltek össze, hogy a békeség elnyerése érdekében követséget küldjenek Istenükhöz. Négy kiválóan szent férfiút választottak: Izaiást, Jeremiást, Jóbót és Dávidot, s ezt mondták: Ezek a szent férfiak, akiket kiválasztott az Úr nem színelts szeretetben. Mert Izaiás az Úr kinyilatkoztatásából előre látta a Krisztusban és az Egyházban bekövetkező eseményeket. Jeremiás megszenteltetett anyja méhében. Jób feddhetetlen férfit, akihez hasonlót nem talált az Úr a földön (Jób, 1, 8). Dávidról pedig jó bizonyosság volt — Sámuel szavai értelmében (Kír. I. 13, 14): — Keresett magának az Úr szíve szerint való embert, tudniillik Dávidot. Ezért így szóltak hozzájuk: Menjetek az Úrhoz, s könyörögjétek mindenki üdvösségéért. És sírva folytatták: Hallgassa meg az Úr imádságotokat, engesztelődjék meg irányotokban, és el ne hagyjon titeket gonosz időben (Mak. II. 1, 5). Irgalmazzon nekünk az Isten, és áldjon meg minket, ragyogtassa arcát felettünk és irgalmazzon nekünk (66. Zs. 2).

Miután ezek elhangzottak, elsőnek Izaiás indult el, s így szólt:

Vajha szétszakítanád az eget és leszálnál, hogy neved ismeretessé legyen ellenségeid előtt. Íme haragra gerjedtél, mert bűnöket követtünk el, és most, Úram, te a mi atyánk vagy, mi pedig az agyag s kezéd művei vagyunk mindnyájan. Ne haragudjál, Úram, annyira, és ne emlékezzél meg többé gonoszságunkról (Iz. 64). Ezt hallván az Atyaisten, rátekintett az Igazságra, s az így szólt: Megírta Izaías: távozzál tőlem, ne közeledjél hozzám, mert tisztátalan vagy. Íme írva vagyon előttem: Megtorolom és visszafizetem ölükbé atyáik gonoszságát (Iz. 65). — Megrémült Izaías, s övéihez visszatérva könnyezve mondotta: Verjétek melleteket a kívánatos mezőkért (Iz. 32, 12), mert nincs békéjük az istenteleneknek, úgymond az Úr Isten (Iz. 57, 2).

Másodiknak Jeremiás ment, és sírva ezt mondotta beszédében: Emlékezzél meg arról, Úram, hogy mi történt velünk, nézd és lásd gyalázatunkat, atyáink vétkeztek és mi viseljük gonoszságaikat: Jaj nekünk, mert vétkezünk! Miért feledkeznél meg rólunk mindörökké? Miért hagynál el minket hosszú időre? Téríts minket magadhoz, Úram, tedd ismét olyanokká napjainkat, mint hajdanában voltak (Siralm. 5). — E szavak után Isten parancsára ezt mondta az Igazság: Te ne imádkozz ezért a népért, mert nem hallgatom meg akkor, amikor majd hozzám kiáltanak nyomorúságuk idején. S hozzátette: Nemde, a tizenötödik fejezetben te magad írtad (1): Még ha Mózes és Sámuel állna is előm, nem szívelném ezt a népet. Elűztem őket színeim elől. — Megrémült Jeremiás, s visszatérve övéihez, így szólt: Folyjon, mint a patak könnyedén éjjelnappal, választott sereg, és ne pihenjen szemed bogara (Siralm. 2, 18), és (3, 1. 2): Én vagyok az a férfiú, ki láttam nyomorúságomat haragjának vesszeje által. Engem vezetett és vitt sötétségbe, nem pedig világosságba.

Harmadiknak Jób járult oda, s keserű szívvel mondotta: Bárcsak jönne, amit kértem, és megadná az Isten, amit remélek (Jób 6, 8). És ismét: Kímélj meg, Úram, hisz merő semmi az életem! Még meddig tart, hogy nem kímélsz, és nem engeded, hogy nyugodtan nyelhessem le nyálamat. Vétkeztem? Mit tettem ezzel neked, óh emberek Öre! Mért tettél céltábládnak, úgy hogy terhe lettem önmagamnak? Miért nem törölsz el a vétkeimet, és miért nem veszed el a bűnömet... (7, 19—21). — Az Úr ezt mondotta: Kicsoda az, ki elhomályosítja a gondviselést belátás nélküli beszédeivel (38, 2), melyeket kérlelésre fűztek egybe? (41, 3). Semmivé akarod-e tenni az én igazságomat, hogy neked legyen igazad? (40, 3). Ki állhat meg az én színeim előtt? Ki adott nekem előbb, hogy vissza kellene neki adnom? (41, 1—2). — Jób erejében megújult, s hogy lágy beszéddel megtörje az Úr haragját, így szólt: Tudom, hogy mindent megtehetsz, és hogy egy gondolat sincs rejtve előttem. Korholom tehát önmagamat, bánom bűneimet porban és hamuban (42, 2. 6). Mégis a Mindenhatóhoz szólok, és megvédem előtte utaimat, és Ő üdvösségem leszen (13). És hozzátette: Mért rejtet el orcádat és gondolsz engem ellenségednek? Széltől hányatott levéllel érezted hatalmadat, s a száraz polyvát üldözöd! Mert keserűségeket írsz fel ellenem, és tönkre akarsz tenni ifjúkorom bűneivel (13). — Erre az Igazságot felelte: Meddig beszélsz ilyeneket? Vajjon az Isten meghamisítja-e a jogot, s a

Mindenható elcsavarja-e az igazságot? (8). Mi haszna van Istennek, ha igaz vagy, mit nyer azzal, ha utad tökéletes? (22, 3). Te irtad: Ami az ég alatt van, az mind az enyém! Nem kímélem a hatalmas szavakat, sem azokat, melyeket kérlelésre fűztek egybe (41, 2—3). — Jób riadtan menekült övéihez, és sírva mondotta: Vesszen a nap, melyen születtem, az ég, melyen mondták: Fiú fogantatott. Mire való világosság a nyomorultnak, és élet a keseredett léleknek? (3, 2, 20).

Akkor mindnyájan felzokogtak s mondták: Jaj, olyanná lett az Úr, mint az ellenség, elpusztította Izraelt (Siralm. 2, 5). Sötétsgben adott nekem lakást, mint az örök halottaknak. Sőt akkor is, ha kiáltunk és könyörgünk, kizárja imádságunkat (u. o. 3, 8). Mi gonoszat cselekedtünk, Uram, és haragra ingereltünk téged, Te azért nem bocsátóttál meg! Elborítottál haraggal és megvertél minket. Nézz ránk, Uram, mert kitátotta ellenünk száját valamennyi ellenségünk (u. o. 3, 46).

A gyászban és bánkódásban magukra hagyatva kérdezgette egyik a másiktól: Mit tegyünk még? — Egyesek ezt mondták: ezután ne küldjünk már senkit az Úrhoz, mert kitöltötte bosszúságát, kiöntötte izzó haragját, nem tekint többé reánk (Siralm. 4). — Megszólalt köztük Jeremiás: Ne hallgassunk, mert nincs nyugalunk addig, míg le nem tekint és reánk nem néz az Úr az egekből (u. o. 3, 49—50). Megírtam én: Összecsaptak a vizek a fejem felett, így szóltam: Végem van! De segítségül hívtam nevedet, Uram, a verem mélyéből, meghallgattad szavamat, nem fordítottad el füledet zokogásomtól és kiáltásomtól (u. o. 54—56). — Dávid pedig így szólt: A szegények jajveszékését meghallgatja az Úr; sőt biztatok, bizonyosan tudva azt, hogy igaz esküt tett az Úr Dávidnak, s azt nem másítja meg: Ágyékod gyümölcsét ültetem királyi székedbe (131. Zs. 11). — Ezért azt mondták neki mindnyájan: Menj el te is az Úrhoz, és könyörögj érettünk. Kiáltunk most mi is az égbe, Urunk meg fog könyörölni rajtunk, és megemlékezik majd atyáink szövetségéről (Mak. I, 4, 10).

Dávid elindult lélekben az égbe s megszólalt: Nyissátok meg előttem az igazság kapuit, hadd lépek be rajtuk, hogy dicsérjem az Urat (117. Zs. 19). Szent Mihály arkangyal így szólt hozzá: Rajtam keresztül tárd fel az Úr előtt utadat, s ő megadja neked, amit kíván szived (36. Zs.). Dávid ezt válaszolta: Szívem ünnepi szózáttól árad, zengem dalomat a királynak (44. Zs. 2). És Szent Mihály: Vigyázz, hogy ne terheld hosszadalmasabban a királyt bőséges beszéddel. Hiszen te tudod, hogy nincs maradása ebben az országban a szájhősnek (139. Zs. 12). Dávid válaszolt: Gyors író vesszeje lett a nyelvem (44. Zs. 2).

Az angyalok szeretetből őt megelőzve mentek az Úrhoz s így esengtek: Emlékezzél meg, Uram, Dávidról és minden gyötrődéséről (131. Zs. 1). És szólt az Úr: Megtaláltam Dávidot, a szolgámat, felkentem őt szent olajommal. Vele lesz hűségem és kegyelmem, és felemelkedik szarva novemberem (88. Zs. 21. 25, a szarv a hatalom jelképe).

Dávid így szólt Szent Mihályhoz: Ki visz el engem az erős városba? (107. Zs. 11). — És vezette őt az angyal, és áthaladva az egyik angyali hierarchiából a másikba, az egyik rendből a másikba, feltárult előtte a gyönyörű vidék s így szólt: Mily kellemesek a te hajlékaid,

seregeknek Ura! Sívároghat vágyakozik lelkem az Úr udvaraiba. Mily boldogok, Uram, kik házában lakhatnak, Téged örökkön örökké magasztalhatnak (88. Zs. 2. 3. 5).

S megérkezve az Isten trónusa elé, ahol a Szentháromság lakozik, alázatos leborulással imádtá, s ezek a szavak hagyták el ajkát: Áldjon meg minket az Isten, a föld minden határa tőle féljen! (66. Zs. 8). — Az Úr megszólalt: Mit akarsz, hogy cselekedjem neked? (Mt. 20, 32). Ő pedig: Hol van, Uram, irgalmad, mellyel megesküdtél hűségedre Dávidnak? (88. Zs. 50). Te mondtad: Ha kiált hozzám, meghallgatom, megmentem és megdicsőítem. Betöltöm őt hosszú élettel, és megmutatom neki segítségemet (90. Zs. 16). Hozzád kiáltok tehát, Uram, Istenem, ne fordulj el szótlanul tőlem (27. Zs. 1). Ébredj fel, miért alszol, Uram? Ébredj fel, ne taszíts el végképpen! Miért fordítod el arcodat, s felejtetted el inségünket és szorongatásunkat? (43. Zs. 23—24). — Ekkor az Isten parancsára így szólt az Igazság: Nemde, te írtad: Igaz az Úr, s az igazságot kedveli, arca az igazságot nézi (10. Zs. 8). Az igazság törvénye megkívánja, hogy térjenek az alvilágba a vétkesek (9. Zs. 18). — És Dávid: Te, Igazság, hallgass most, és ne légy terhemre, hiszen írva vagyon: könyörületes az Úr minden teremtményéhez (144. Zs. 9).

Dávid ezekből önbizalmat nyerve ezt mondta az Úrnak: Bizony igazságos vagy, Uram, és ítéleted igaz, bánj tehát szolgáladdal irgalmad szerint (118. Zs.). Emlékezzél meg könyörületedről (24. Zs. 6), emlékezzél meg gyülekezetedről, melyet ősidőkben birtokodba vettél (73. Zs. 2). Legyen, Uram, irgalmad rajtunk, amint benned bizakodunk (32. Zs. 22).

Erre az összes szent atyák kiáltva szóltak: Ne gondoldj, Uram, bűneinkre meg szüleink vétkeire, s ne állj bosszút bűneink miatt (Tób. 3, 3). Miért vetettél el, Istenem, teljesen? Miért gyúlt fel haragod legelőd juhái ellen? (73. Zs. 2). Mutasd meg nekünk, Uram, irgalmasságodat... (84. Zs. 8). — Ezért az emberiséggel együttérző Irgalmasság így szólt az Úrhoz: Te majd felkelsz, és megkönyörülsz a Sionon, mert itt az ideje, hogy megkönyörül rajta, valóban itt az ideje! (101. Zs. 14). Nemde, a te tulajdonságod az irgalmazás, s a te jóságodhoz jobban illeik irgalmasság szerint cselekedni, mint merőben igazság szerint. — Amikor Dávid meghallotta, hogy mellette van az irgalmasság, hálálkodva mondtotta: Uram, teljes szívemből dicsérlek, hirdetem, minden csodatettetés is, mikor megtudta, hogy az Irgalmasság mellette szól, bátran kiáltott fel: Oh, Isten irgalmassága! Oh, Isten mérhetetlen kegyessége! Oh, Isten jósága! Könyörülj rajtunk, Uram, könyörülj rajtunk! (122. Zs. 3). Legyen, Uram, irgalmad rajtunk... (32. Zs. 22). Kelj fel, Uram, nyujts segítséget, és te nevedért ments meg minket! (43. Zs. 26).

Isten ezért megengesztelődve szólt Dávidhoz: Menj, mert meglátogatlak titeket, és teljesítem rajtatok azt a jó ígéretemet, hogy visszahozlak titeket erre a helyre (Jer. 29, 10). — Dávid leborult és hálálkodva mondtotta: Uram, teljes szívemből dicsérlek, hirdetem, minden csodatettedet, örvendezem és ujjongok benned, zsoltárral dicsőítem, oh Fölsé-

ges, nevedet! (9. Zs. 2—3). Hadd hirdessem testvéreimnek nevedet, az igazak között hadd dicsérjelek (21. Zs. 23).

Dávid visszatért övéihez és örömmel mondotta: Ti, kik félték az Urat, dicsérjétek őt, s Jákob minden ivadéka, magasztaljátok őt. Mert ő nem veti meg és nem nézi le a szegény könyörgését... (21. Zs. 24—25). Megtudtam az Úrtól, hogy megőrzi örökre Dávid iránt irgalmát, és szövetsége mindig vele marad (88. Zs. 29). — Erre az összes szent atyák megvidámodtak, hálát adtak Istennek, dicsőítették őt és ezt énekelték: Áldott vagy, Urunk, atyáink Istene, áldott vagy, ki a mélységeket szemléled; áldott vagy királyi trónodon; felette dicséretreméltó és felette dicsőséges mindörökké! (Dán. 3).

Szalóczi Pelbárt O. F. M. fordítása

ANYÁM INTEGETETT

Anyám integetett a szélben, sápadt és sugárzó
volt az arca s kendője lobogott, akár egy zászló.

Mint egy búzakalász, áldó mozdulattal integetett,
a szeme fényes volt, csupa mély tűz és csupa szeretet.

Mint akit gyökér köt a földhöz, állt a zúgó szélben
s keskeny keze integetett, amikor visszanéztem.

Mint a muskátli-ág, olyan volt bús, repeső karja,
mint a muskátli-ág, amely kivirágzik hajnalra.

Integetett a suhogó szélben, szárnyas mozdulata
csupa vad féltés volt és csupa átvirasztott éjszaka.

S csupa láng volt s csupa könny volt az eltűnő időben,
nem volt öreg, se fiatal, csak anya, szent s időtlen.

Csak anya volt, ki integet a szélben gyermeke után,
akit elnyelt a köd, a távolság, a bánat és magány.

Ölbey Irén